

Смаленскія сустрэчы

Расія і Беларусь: гісторыя і культура ў мінулым і сучасным

Венера Варановіч,
метадыст вышэйшай катэгорыі
ДУА «Акадэмія паслядыпломнай адукацыі»

Пад такой назвай з 17 па 21 чэрвеня ў г. Смаленску (Расійская Федэрацыя) адбылася навукова-адукацыйная Міжнародная летняя школа для настаўнікаў гісторыі расійска-беларускага памежжа і супрацоўнікаў рэспубліканскіх ДУА «Акадэмія паслядыпломнай адукацыі», «Нацыянальны інстытут адукацыі», абласных інстытутаў развіцця адукацыі, раённых метадычных падраздзяленняў.

Яна праходзіла ў навукова-адукацыйным цэнтры «**Расія і Беларусь: гісторыя і культура ў мінулым і сучасным**», які быў створаны Міністэрствам навукі і вышэйшай адукацыі Расійскай Федэрацыі, Смаленскім дзяржаўным універсітэтам, аддзяленнем Расійскага гістарычнага грамадства і абласным інстытутам развіцця адукацыі. Дзякуючы такім заснавальнікам і фундатарам настаўнікі гісторыі і метадысты дзвух краін – Расійскай Федэрацыі і Рэспублікі Беларусь, па 13 чалавек з памежных раёнаў, – мелі магчымасць на працягу тыдня пазнаёміцца, абмеркаваць шэраг навуковых пытанняў, якія тычацца нашай агульнай гісторыі, у якой Смаленск займае асобную старонку. Тут часта перакрываюўваліся лёс і шлях Беларусі і Расіі, таму што працяглы час беларускія і смаленскія землі былі ў складзе ВКЛ, Рэчы Паспалітай, Расійскай імперыі, потым разам будавалі новае жыццё ў СССР, пакуль не абралі незалежны шлях развіцця. У нас не толькі агульная гісторыя, але і шмат пытанняў гістарычнага мінулага і сучаснага жыцця. 1 студзеня 1919 года на VI канферэнцыі партыі бальшавікоў у Смаленску была абвешчана ССРБ. Праз тыдзень сфарміраваны тут ўрад пераехаў ў Мінск. Так што цэлы тыдзень Смаленск з'яўляўся сталіцай ССРБ. Дарэчы, у Смаленску і вобласці зараз існуе 367 беларускіх школ, многія людзі лічаць сябе смаленскімі беларусамі ці беларускімі смаленцамі, сярод якіх шмат знакамітых дзяржаўных, гістарычных, культурных дзеячаў.

Дык чым жа быў насычаны гэты тыдзень? Лекцыямі вучоных Смаленскага і Маскоўскага універсітэтаў, навукова-практычнымі семінарамі, дыскусіямі, рэалізацыяй агульных праектаў. А яшчэ наведваннем музеяў,

тэатра, багацейшай Смаленскай карціннай галерэі, мемарыяльнага комплексу “Катынь”, гісторыка-архітэктурнага комплексу “Церамак” у Флёнаве, серыяй разнастайных і цікавых пешых экскурсій, наведваннем храмаў і сядзібы М.К. Ценішавай, прадстаўніцы рускага культурнага нацыяналізма, буйнейшай мецэнаткі канца XIX-пачатку XX стагоддзя, якая стаіць на адным ўзроўні з С. Мамантавым, С. Марозавым, П. Траццяковым.

Але ж галоўнае - вучоба, дыскусіі, набыццё новага педагагічнага і метадычнага вопыту. У рабоце школы прынялі удзел вучоныя-гісторыкі, эксперты са СмалДУ, МДУ імя М.В.Ламаносава, Цэнтра постсавецкіх даследаванняў Нацыянальнага даследчага інстытута сусветнай эканомікі і міжнародных адносін імя Я.М. Прымакова Расійскай акадэміі навук, практыкуючыя настаўнікі гісторыі са смаленскіх школ. Кіраваў летнікам доктар гістарычных навук, загадчык кафедры гісторыі Расіі СмалДУ, прафесар **Я.У. Кодзін**, кіраўнік і заснавальнік навукова-адукацыйнага цэнтра «Расія – Беларусь».

Мы разгледзелі такія цікавыя пытанні як «Канцэпты гісторыі расійскай і беларускай дзяржаўнасці ў новых акадэмічных выданнях Расіі і Беларусі», «АДЭ і ЦТ: агульнае і асаблівасці», «Гісторыя у беларускіх і расійскіх школьных падручніках», «Дасягненні і цяжкасці інтэграцыйных працэсаў», абмеркавалі агульныя падыходы да ацэньвання, прэзентацыі і педагагічнай рэтрансляцыі гістарычных ведаў ва ўстановах сярэдняй адукацыі Расіі і Беларусі, актуальныя пытанні развіцця гуманітарнага навукова-адукацыйнага супрацоўніцтва абедзвух краін.

Паўстала пытанне аб тым, што паколькі у нашай гісторыі (Расія і Беларусь сотні гадоў побач і разам) шмат агульнага, то ці не пара скласці Гісторыка-культурны стандарт Саюзнай дзяржавы, распрацаваць нейкі агульны падручнік для расіян і беларусаў? Але – для якіх класах, якога ўзросту, які перыяд узяць за аснову, за кошт якіх гадзін? Прышлі да высновы, што такі падручнік можна зрабіць, напрыклад, па гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, тым больш, што у нас доўгі час выкладаўся факультатыўны курс «Вялікая Айчынная вайна у кантэксце Другой сусветнай вайны», і пад яго ўжо ёсць цэлы навукова-метадычны комплекс, які ўключае падручнік, хрэстаматыю, рабочыя сшыткі, карты і атлас і інш. А можа, гэта будзе навукова-метадычны дапаможнік для настаўнікаў, у які можна ўключыць зборнік дакументаў па агульнай гісторыі нашых народаў, каб не было нічога вырвана з кантэкста, каб ацэнкі тых або іншых падзей

грунтаваліся толькі на дакументах, і не выклікалі розначытанняў? Наперадзе – праца над гэтымі пытаннямі!

Выклікала цікавасць лекцыя «Сацыялагічны партрэт студэнцкай моладзі Расіі і Беларусі», якую прачытаў прафесар **А.Р. Ягораў**, загадчык кафедры сацыялогіі і філасофіі, доктар філасофскіх навук, разам са сваімі маладымі калегамі. Яны правялі у тым ліку і параўнанне каштоўнасных арыентацый беларускай і расійскай моладзі. На аснове сацыялагічных даследаванняў смаленскімі вучонымі было выказана меркаванне, што беларускія студэнты больш мабільныя, практычныя, арыентаваныя на тое, каб усяго ў жыцці дасягнуць самастойна, а не з дапамогай бацькоў. Мы, беларускія настаўнікі, парадаваліся за нашу моладзь.

У Расіі існуе дзяржаўная сістэма незалежнай ацэнкі якасці ведаў школьнікаў, так званы Адзіны дзяржаўны экзамен (ЕГЭ - па руску). З 2009 года АДЭ (ЕГЭ) – стаў адзінай формай атэстацыі вучняў і формай паступлення ў сярэднія спецыяльныя і вышэйшыя адукацыйныя установы. Пры гэтым ніякіх ільгот для сельскіх навучэнцаў, алімпіяднікаў і інш. катэгорый няма. Усе здаюць АДЭ на агульных падставах, абавязковы АДЭ звычайна бясплатны, а пробны каштуе 400 руб. Доўжыцца ён 3 гадзіны 55 хвілін. Распрацоўкай і апрацаваннем кантрольна-вымяральных матэрыялаў займаецца Федэральны інстытут педагагічных вымярэнняў накіраванага Рэспубліканскага інстытута кантролю ведаў (РІКВ). Лекцыю і практычныя заняткі па вызначэнні агульнага ў АДЭ і ЦТ і іх асаблівасцях правяла намеснік дэкана факультэта гісторыі і права, дацэнт кафедры гісторыі Расіі, настаўнік гісторыі «СШ № 33 г.Смаленска» **В. А. Петухова**. Расійскія школьнікі атрымліваюць рэальны гістарычны дакумент, які патрэбна атрыбуціраваць, выбраць нейкія палажэнні з дакумента, падкрэсліць іх, вызначыць персаналіі, эпоху, да якой ён адносіцца, падзею, рэч, аб якой ідзе размова, яе вынікі, наступствы, значэнне. Усяго 25 пытанняў. Самыя цяжкія – 23-25. Трэба таксама напісаць разгорнуты адказ на 25 пытання ў выглядзе гістарычнага сачынення, у якім выказаць 2 пазіцыі – за, 2 – супраць, указваць не менш за 2 гістрычных дзеяча і вызначыць іх ролю ў канкрэтных дзеяннях або бяздзяннях, адзначыць прычынна-выніковыя сувязі, выкарыстаць да месца гістарычную тэрміналогію і г.д.

Аб асвятленні расійска-беларускай гісторыі на старонках школьных падручнікаў Беларусі распавядаў кандыдат гістарычных навук, дацэнт **А. Дз. Гронскі**, вядучы навуковы супрацоўнік Цэнтра постсавецкіх даследаванняў Нацыянальнага даследчага інстытута сусветнай эканомікі і міжнародных адносін Расійскай акадэміі навук. Працягам лекцыі стаў навукова-практычны

семінар па высвятленні ролі падручніка гісторыі ў фарміраванні светапоглядаў вучнёўскай моладзі.

Лекцыя кандыдата гістарычных навук, дацэнта кафедры паўднёвых і заходніх славян Маскоўскага універсітэта імя М.В. Ламаносава **Ю.А. Барысёнка** была прысвечана шляху беларусаў да нацыянальнай самаідэнтыфікацыі, а навукова-практычны семінар – гісторыі ўзаемаадносін Беларусі, Літвы, Польшчы, Расіі, на якім былі высветлены найбольш складаныя, а ў асобных выпадках «цяжкія» пытанні гэтых адносін, вытокі якіх знаходзяцца ў нашым мінулым.

Аб дасягненнях і цяжкасцях інтэграцыйных працэсаў Саюзнай дзяржавы ішла размова у апошні дзень навукова-практычнай школы. Кандыдат эканамічных навук, дацэнт кафедры эканомікі СмалДУ **А. С. Кузаўко** на аснове статыстычных даных паказаў, што ў інтэграцыйных працэсах значную долю маюць г.Мінск і Мінская вобласць, а вось Гродзенская ды Брэсцкая лепш займаюцца сельскай гаспадаркай і ажыццяўленнем гандлю прадуктамі харчавання. І ад гэтага выйграе спажывец. Ён азначыў ролю буйных кластэраў, свабодных эканамічных зон, лагістычных цэнтраў, якія граюць усё больш значную ролю ў інтэграцыйных працэсах.

Ну, і напрыканцы, настаўнікі разам распрацавалі свае урокі, праекты, выхаваўчыя мерапрыемствы. Было вельмі цікава і пазнавальна паглядзець, як мы працуем, пабачыць сапраўднае педагагічнае майстэрства і расійскіх калег, і маладых расійскіх і беларускіх настаўнікаў, і настаўнікаў-метадыстаў з Беларусі.

Школа закончылася, а планы засталіся. Навукова-адукацыйны цэнтр распрацоўвае новыя адукацыйныя школы для настаўнікаў, студэнтаў, маладых вучоных, міжнародныя канферэнцыі, круглыя сталы, навукова-практычныя семінары і інш. Верым, што планы рэалізуюцца!